

Sygn. akt III AUa 957/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Goss-Kokot
Sędziowie:	SSA Ewa Cyran SSA Marta Sawińska (spr.)
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Karolina Majchrzak

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2013 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **J. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową

na skutek apelacji wnioskodawcy J. W.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Zielonej Górze

z dnia 1 czerwca 2012 r. sygn. akt IV U 4615/11

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18.11.2011 r. pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił J. W. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Od decyzji powyższej wnioskodawca odwołał się do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze.

Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2012 r. odwołanie oddalono.

U podstaw powołanego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

J. W. ur. (...) ubiegał się o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową wnioskiem z 13 listopada 2008 r. Wobec braku decyzji Powiatowego Inspektora Sanitarnego stwierdzającego chorobę zawodową wniosek rozstrzygnięto decyzją odmowną. Postępowanie odwoławcze od tej decyzji zakończyło się ostatecznie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 lutego 2010 r. (sygn.akt III AUa 1191/09) oddalającym apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 13.10.2009 r. (sygn.akt IVU2361/09) oddalającego odwołanie od decyzji pozwanego z 16.04.2009 r.

W dniu 20 października 2011 r. J. W. ponownie złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, przedstawiając dodatkowo decyzję Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego nr (...) z dnia 10.10.2011 r. o nie stwierdzeniu choroby zawodowej.

Powyższe skutkowało wydaniem przez pozwanego aktualnie zaskarżonej decyzji .

W tak ustalonym - na podstawie akt rentowych pozwanego – stanie faktycznym Sąd I instancji uznał wniesione odwołanie za bezzasadne.

Sąd przywołał brzmienie art.6 ust.1 pkt 6 ustawy z dnia 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. z 2009 r., Dz.U. Nr 167, poz.1322 ze zm.) z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

W myśl art.4 ustawy wypadkowej za chorobę zawodową uważa się chorobę określoną w wykazie chorób zawodowych, o którym mowa w art.235¹ kodeksu pracy. Ustalenia okoliczności, przyczyn i stwierdzenia choroby zawodowej dokonuje państwowy inspektor sanitarny na wniosek pracodawcy, który ma podejrzenia o taką chorobę a także z uwagi na obowiązek zgłoszenia każdego przypadku rozpoznanej choroby zawodowej. Obowiązek, o którym mowa dotyczy także lekarza, który rozpoznał lub podejrzewa przypadek choroby zawodowej (art.235 par.1i2 k.p. w związku z art.5 ust.1 ustawy wypadkowej).

Zdaniem sądu w świetle powołanych przepisów nie budzi wątpliwości, iż punktem wyjścia do ustalenia istnienia ewentualnej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową każdego ubezpieczonego jest uprzednie ustalenie istnienia choroby zawodowej. Jedynym właściwym organem w tym zakresie jest natomiast Państwowy Inspektor Sanitarny, który jako jedyny jest władny do wydania decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do jej stwierdzenia. Dopiero decyzja PTIS jest podstawą do skierowania ubezpieczonego na badania przez lekarza orzecznika ZUS celem ustalenia ewentualnej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

W niniejszej sprawie – jak wykazywał sąd – niesporne było, iż wnioskodawca nie otrzymał pozytywnej decyzji inspektora sanitarnego o stwierdzeniu choroby zawodowej , albowiem decyzją nr (...) z dnia 10.10.2011 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Z. nie stwierdził choroby zawodowej.

Decyzja ta – jak wywodził sąd – konsekwencji nie może prowadzić do skierowania ubezpieczonego na badania przez lekarza orzecznika. Nie zachodzą zatem w sprawie przesłanki do przyznania odwołującemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową a to wobec braku ustalenia w trybie przewidzianym w powołanych przepisach istnienia choroby zawodowej.

Sąd podkreślał także, że wnioskodawcy przysługiwało prawo zaskarżenia negatywnej decyzji PTIS, z czego nie skorzystał a decyzja jest obecnie prawomocna.

Sąd uznał także za całkowicie chybiony zarzut odwołującego odnośnie przekroczenia przez pozwanego terminu do rozpoznania jego wniosku o świadczenie rentowe. W tym zakresie sąd I instancji przywołał treść art.118 ust.1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (do którego odsyła art.58 ustawy wypadkowej). Zgodnie z tym unormowaniem organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania

decyzji. W rozpoznawanej sprawie wnioski o świadczenie zostały złożone 20.10.2011 r. a decyzję wydano w dniu 18.11.2011 r., a więc z zachowaniem wymaganego terminu. Nie ma przy tym znaczenia data doręczenia decyzji.

Mając na względzie całość zaprezentowanej argumentacji oddalono odwołanie w myśl art.477¹⁴ par.1 k.p.c.

Apelację od powołanego rozstrzygnięcia wywiódł J. W. domagając się zmiany orzeczenia i przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, ewentualnie- uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania .

W uzasadnieniu wniesionego środka zaskarżenia zarzucono :

-naruszenie przez sąd I instancji przepisów prawa materialnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sprawie nie zachodzą przesłanki do przyznania wnioskowanego świadczenia,

-naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez pominięcie opinii biegłych znajdującej się w aktach sprawy oraz wyniku audiogramu,

-błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na przyjęciu, że decyzja Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Z. z dnia 10.10.2011 r. nie czyni zadość wymaganiom ustawy z dnia 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Pozwany nie zajął wobec wniesionej apelacji merytorycznego stanowiska.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja J. W. jest w całości zasadna.

Sąd II instancji w całości akceptuje ustalenia stanu faktycznego poczynione na etapie postępowania pierwszo instancyjnego (bezsporne) , wobec czego zbędne staje się ich ponowne w tym miejscu szczególne przywoływanie.

Całkowicie trafne są podniesione w apelacji zarzuty błędnej wykładni przepisów prawa materialnego .

Godzi się w tym miejscu przywołać – za sądem I instancji – iż zgodnie z unormowaniem zawartym w art.6 ust.1 pkt 6 ustawy z dnia 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. z 2009 r., Dz.U. Nr 167, poz.1322 ze zm.) z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługuje renta. Należna jest ona ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. Nie budzi także wątpliwości, że w myśl art.4 ustawy wypadkowej za chorobę zawodową uważa się chorobę określoną w wykazie chorób zawodowych, o którym mowa w art.235¹ kodeksu pracy. Ustalenia okoliczności, przyczyn i stwierdzenia choroby zawodowej dokonuje państwowy inspektor sanitarny na wniosek pracodawcy, który ma podejrzenia o taką chorobę a także obowiązek zgłoszenia każdego przypadku rozpoznanej choroby zawodowej. Obowiązek, o którym mowa dotyczy także lekarza, który rozpoznał lub podejrzewa przypadek choroby zawodowej (art.235 par.1i2 k.p. w związku z art.5 ust.1 ustawy wypadkowej).

Nie ma jednak racji sąd I instancji, iż związany jest on (podobnie jak organ rentowy) decyzją państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o niestwierdzeniu choroby zawodowej.

Kwestia ta podlegała wielokrotnie ocenie Sądu Najwyższego i znalazła wyjaśnienie w wielu , jednobrzmiących orzeczeniach.

W uchwale 7 sędziów z dnia 16 czerwca 1994 r. **II PZP 4/94** sąd wyjaśniał:

1. Decyzja organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej w przedmiocie istnienia lub nieistnienia choroby zawodowej podlega zaskarżeniu do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

2. Sąd powszechny rozpoznający sprawę o świadczenia z tytułu choroby zawodowej, nie jest związany decyzją inspektora sanitarnego. OSNP 1994/11/170

W uzasadnieniu naprowadzano, że sądy pracy i ubezpieczeń społecznych (utworzone w wyniku reformy sądownictwa na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - Dz. U. Nr 20, poz 85) rozpoznają w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym odwołania od decyzji organów rentowych, w tym w sprawach dotyczących świadczeń z ubezpieczenia społecznego i jednorazowego odszkodowania z tytułu następstw choroby zawodowej (wydziały ubezpieczeń społecznych sądów wojewódzkich) oraz o jednorazowe odszkodowanie z powodu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci w wyniku choroby zawodowej (sądy rejonowe - sądy pracy i wydziały pracy sądów wojewódzkich).

Zgodnie z art. 476 § 1 pkt 3 k.p.c. przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy o odszkodowanie dochodzone od zakładu pracy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Art. 476 § 2 k.p.c. stanowi, że przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych dotyczących ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia rodzinnego (pkt 1) oraz innych świadczeń w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (pkt 4).

Wedle art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 30, poz. 144 ze zm.) jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci przysługuje pracownikom nieuspołeczniczonych zakładów pracy jak i członkom ich rodzin - od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Z mocy tego przepisu Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest właściwy do wydawania decyzji także w sprawach dotyczących jednorazowych odszkodowań z tytułu chorób zawodowych i wypadków przy pracy, jeżeli uszczerbek na zdrowiu lub śmierć pracownika wywołane zostały tymi zdarzeniami w nieuspołeczniczonych zakładach pracy.

Art. 36 omawianej ustawy stanowi, że ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy oraz stwierdzenie choroby zawodowej następuje w trybie określonym przepisami wydanymi na podstawie art. 231 k.p. Art. 231 pkt 2 k.p. upoważnił Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia wykazu chorób zawodowych podlegających zgłoszeniu, trybu ich zgłaszania i stwierdzania oraz organów właściwych w tych sprawach. Z mocy tego przepisu wydane zostało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 listopada 1983 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. Nr 65, poz. 294 ze zm.). W myśl § 10 ust. 1 rozporządzenia właściwy ze względu na siedzibę zakładu pracy inspektor sanitarny wydaje, na podstawie orzeczenia lekarskiego oraz wyników dochodzenia epidemiologicznego, decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej lub decyzję o braku podstaw do jej stwierdzenia.

Przepis § 32 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) stanowi, iż w postępowaniu o świadczenia uzależnione od inwalidztwa, osobę zainteresowaną kieruje się na badanie przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia po udowodnieniu wszystkich innych okoliczności niezbędnych do ustalenia prawa do świadczenia. Ani ten przepis, ani też inne przepisy przytoczonego rozporządzenia nie wymieniają decyzji inspektora sanitarnego jako dowodu, który należy dołączyć do wniosku o świadczenia emerytalno-rentowe.

Jedynym przepisem stwierdzającym wiążący charakter ustaleń Państwowej Inspekcji Sanitarnej w sprawie uznania schorzenia za chorobę zawodową jest § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badanie przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz. U. Nr 47, poz. 214 ze zm.).

Literalne brzmienie tego przepisu przemawia za związaniem komisji lekarskich tylko ustaleniami pozytywnymi stwierdzającymi, iż schorzenie jest chorobą zawodową. Dyskusyjne wydaje się już przyjęcie, wobec treści tego przepisu, że również decyzja negatywna, odmawiająca uznania schorzenia za chorobę zawodową jest wiążąca dla komisji lekarskich. Szczegółowa interpretacja omawianego przepisu nie jest jednak konieczna dla rozstrzygnięcia

przedstawionego zagadnienia prawnego. Sprowadza się ono bowiem do rozstrzygnięcia dwóch kwestii czy decyzja inspektora sanitarnego o uznaniu bądź odmowie uznania schorzenia za chorobę zawodową ma charakter prejudycjalny i wiąże sąd oraz czy może być ona zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego, czy też podlega kognicji innych sądów (art. 196 § 4 pkt 7 k.p.a.). Ostateczna decyzja inspektora sanitarnego uznająca lub odmawiająca uznania danego schorzenia za chorobę zawodową nie stanowi prejudykatu dla sądu powszechnego. Bez znaczenia jest, czy decyzja taka stała się ostateczna wobec upływu terminu do jej zaskarżenia, czy też wobec oddalenia skargi przez Naczelną Sąd Administracyjny. Naczelną Sąd Administracyjny kontroluje jedynie legalność decyzji inspektora sanitarnego.

Sąd pracy i sąd ubezpieczeń społecznych rozstrzygając roszczenie o rentę, bądź jednorazowe odszkodowanie z tytułu następstw choroby zawodowej jest zobowiązany z mocy art. 3 § 2, 213, 234 i 233 § 1 k.p.c. do wszechstronnego zbadania i rozważenia wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Odwołanie od decyzji organu rentowego odmawiającej renty czy jednorazowego odszkodowania z tytułu choroby zawodowej nie jest odwołaniem od decyzji inspektora sanitarnego, lecz od decyzji organu rentowego. Podobnie jest z powództwem przeciwko zakładowi pracy o jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej, którego wypłaty zakład odmówił na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia. W postępowaniu przed sądem powszechnym-sądem pracy bądź sądem wojewódzkim-sądem pracy i ubezpieczeń społecznych o świadczenia z tytułu choroby zawodowej, inspektor sanitarny nie jest stroną. Stroną jest albo organ rentowy albo zakład pracy oraz poszkodowany pracownik czy jego rodzina. Decyzja inspektora sanitarnego ma charakter deklaratoryjny. Stwierdzenie lub brak choroby zawodowej stanowi tylko jedną z okoliczności spornych, którą sąd z mocy przytoczonych już przepisów kodeksu postępowania cywilnego ocenia samodzielnie, z reguły poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy sądowych. Dla celów świadczeń z ubezpieczenia społecznego czy też świadczeń odszkodowawczych samo stwierdzenie choroby zawodowej nie jest wystarczające. Istotne jest bowiem ustalenie czy choroba ta stanowi przyczynę inwalidztwa w rozumieniu art. 24 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), lub czy spowodowała ona uszczerbek na zdrowiu pracownika bądź jego śmierć (art. 9 i 12 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych - jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 30, poz. 144 ze zm.). Decyzja inspektora sanitarnego stwierdzająca chorobę zawodową nie będzie miała wpływu na odmowę przyznania przez sąd jednorazowego odszkodowania lub renty inwalidzkiej czy rodzinnej, jeżeli postępowanie dowodowe wykaże, że choroba ta nie była przyczyną uszczerbku na zdrowiu, inwalidztwa czy śmierci. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego wydany w postępowaniu ze skargi na decyzję inspektora sanitarnego nie ma charakteru wiążącego dla sądu rozpoznającego roszczenia związane ze skutkami choroby zawodowej.

Brak jest przepisu, który - tak jak to ma miejsce w art. 11 k.p.c. w odniesieniu do prawomocnych wyroków skazujących wydanych w postępowaniu karnym - wskazywałby na wiązanie sądu w postępowaniu cywilnym wyrokiem NSA w sprawie stwierdzenia choroby zawodowej. Ewentualna zmiana czy uchylenie decyzji administracyjnej uwzględnionej przez sąd przy rozstrzygnięciu sprawy cywilnej nie stanowi przyczyny restytucyjnej (art. 403 § 1 k.p.c.). Powyższe rozważania doprowadziły do stwierdzenia zawartego w pkt 2 uchwały. Stanowisko zawarte w pkt 2 uchwały jest kontynuacją dotychczasowej linii orzeczniczej. Sąd Najwyższy w wyroku z 12 czerwca 1979 r., sygn. akt III URN 28/79, (nie publikowanym) w uzasadnieniu stwierdził m.in., że decyzje organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie uznania schorzenia za chorobę zawodową nie są wiążące dla sądu. W uzasadnieniu wyroku z 15 sierpnia 1978 r., III PRN 9/78, (nie publikowanym) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że możliwość zaspokojenia roszczeń z tytułu choroby zawodowej w postępowaniu sądowym (poprzedzonym postępowaniem przed komisją rozjemczą) nie oznacza „odwołania” od decyzji inspektora sanitarnego. Kontrola decyzji inspektora sanitarnego nie jest celem takiego postępowania. Celem tym jest zaspokojenie materialno-prawnych roszczeń z tytułu choroby zawodowej. Oba przytoczone orzeczenia zapadły przed powołaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, jednakże zawarta w nich ocena charakteru decyzji inspektora sanitarnego w procesie cywilnym jest w pełni aktualna.

Podobnie w wyroku z dnia 24 czerwca 2008 r. **I PK 295/07** Sąd Najwyższy stwierdził, że decyzja Państwowego Inspektora Sanitarnego stwierdzająca chorobę zawodową pracownika nie jest wiążąca w postępowaniu

sądowym dotyczącym cywilnoprawnej odpowiedzialności odszkodowawczej pracodawcy za skutki tej choroby. OSNP 2009/21-22/281

Decyzja Państwowego Inspektora Sanitarnego o stwierdzeniu choroby zawodowej nie jest wiążąca dla sądów orzekających w sprawach o świadczenia, przysługujące czy to z tytułu chorób zawodowych - w oparciu o przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, czy to z tytułu rozstroju zdrowia - w oparciu o przepisy Kodeksu cywilnego. Decyzja ta, podobnie jak decyzja o odmowie stwierdzenia choroby zawodowej, podlega ocenie sądu. Moc dowodowa dokumentu urzędowego, jakim jest decyzja Państwowego Inspektora Sanitarnego, jest ograniczona do jego treści, czyli stwierdzenia (odmowy stwierdzenia) istnienia choroby zawodowej, natomiast decyzja ta nie przesądza o niezdolności do pracy dla celów rentowych ani o istnieniu przesłanek cywilnej odpowiedzialności odszkodowawczej pracodawcy.

Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 1994 r. **II URN 5/94** stwierdzono, że decyzja inspektora sanitarnego odmawiająca stwierdzenia choroby zawodowej, nie ma mocy wiążącej, zwłaszcza gdy po jej wydaniu wnioskodawca był nadal przez wiele lat zatrudniony w warunkach narażających na powstanie tej choroby. OSNP 1994/2/28

Argumentację przywołaną wyżej (która mimo zmiany stanu prawnego zachowuje pełną aktualność) Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości aprobuje.

Mając na względzie przywołane wskazania przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji winien ustalić , korzystając z wiedzy specjalnej biegłych sądowych odpowiednich specjalności, czy odwołujący cierpi na chorobę ujętą w wykazie chorób zawodowych , o którym mowa w art.235¹ kodeksu pracy oraz – w dalszej kolejności, czy schorzenie to powoduje częściową lub całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17.12 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze przywołane okoliczności orzeczono jak w sentencji zgodnie z brzmieniem art.386 par.4 k.p.c.

SSA Marta Sawińska SSA Dorota Goss-Kokot SSA Ewa Cyran